

Brüssel, 1.2.2023
COM(2023) 62 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA ÜLEMKOGULE,
NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING
REGIOONIDE KOMITEELE**

roheline kokkuleppe tööstuskava kliimanetraalsuse ajastuks

1. SISSEJUHATUS: ROHELISE KOKKULEPPE TÖÖSTUSKAVA KLIIMANEUTRAALSUSE AJASTUKS

Praegune kümnend on maailma jaoks otsustava tähtsusega, et piirata globaalset soojenemist ja astuda vajalikke samme kliimaneutraalsuse saavutamiseks. Panused on suured ja probleemid keerulised, kuid meil on ainulaadne võimalus kasutada tegutsemiskohustust selleks, et investeerida puhta energiaga majandusse ja kliimaneutraalse ajastu tööstusse.

Euroopa rohelises kokkuleppes on sätestatud rohepöörde eesmärgid, sealhulgas kliimaeesmärgid, et saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsus. Paketis „Eesmärk 55“ on esitatud konkreetne kava Euroopa majanduse õigele rajale suunamiseks ning kavaga „REPowerEU“ kiirendatakse fossiilkütuste kasutamise lõpetamist. Koos ringmajanduse tegevuskavaga luuakse sellega raamistik ELi tööstuse ümberkujundamiseks kliimaneutraalse ajastu jaoks.

Järgmise paari aasta jooksul saab kliimaneutraalse ajastu majanduslik kuju kindlalt paika pandud. Luuakse uued turud, uuendatakse, arendatakse ja tuuakse turule murrangulisi puhtaid tehnoloogiaid ning muudetakse meie energiasüsteeme. Seega need, kes investeerivad täna esimesena ja kiiremini, kindlustavad oma koha selles uues majanduses ja loovad töökohti uute oskustega töötajatele, kujundavad ümber töötleva tööstuse, vähendavad inimeste ja ettevõtete kulusid ning on parimas positsioonis, et toetada teisi maailma piirkondi oma majanduse dekarboniseerimisel.

Euroopa tööstuse võimaluste ulatus asetab selle vajaduse tähelepanu keskmesse. Rahvusvahelise Energiaagentuuri hinnangul on masstoodanguna toodetud puhta energia tehnoloogia üleilmne turg 2030. aastaks ligikaudu 650 miljardit USA dollarit aastas (ligikaudu 600 miljardit eurot), mis on enam kui kolm korda rohkem kui praegu. Sellega seotud energiatootmise töökohtade arv võib sama ajavahemiku jooksul rohkem kui kahekordistuda¹. Kliimaneutraalne majandus kasvab kogu maailmas jõudsalt ning nõudlus on mõnikord pakkumisest suurem.

EL on valmis, et tõusta esile ja kasutada ära kliimaneutraalsuse võimalust. Ühtsel turul põhinev Euroopa majandusmudel on viimastel aastakümnetel heaolu suurendanud. Euroopal on innovatsiooni, riskikapitali ning kliimaneutraalsete tehnoloogiate ja kestlike toodete kasutuselevõtu valdkonnas juhtiv roll. ELil on tugev lähtepunkt – tööstus, millel on tõendatud ajalugu trendide ja standardite kehtestajana ning kus digitaliseerimise tase kasvab. Siin toodetakse kvaliteetseid ja uuenduslikke tooteid, mida kasutatakse kogu maailmas. ELil on maailma juhtivad teadlased, kes töötavad pidevalt välja murrangulisi lahendusi või täiustavad olemasolevaid tehnoloogiaid.

EL on samuti näidanud, kuidas **rohepöörde võib tugevdada konkurentsivõimet.** Järkjärguline loobumine Venemaa fossiilkütustest on kiirendanud uut tööstusrevolutsiooni, millega soovitakse lõpetada fossiilkütuste ajastu. Mitmesuguseid uusi kliimaneutraalseid tehnoloogiaid töötatakse välja ja võetakse kasutusele kogu majanduses: transpordis, hoonetes, tootmises, energeetikas ja isegi täiesti uute turgude loomisel. Meie kliimaneutraalse ökosüsteemi väärtus oli 2021. aastal üle 100 miljardi euro ning see on alates 2020. aastast kahekordistunud².

EL on samuti tõestanud oma loomulikku vastupanuvõimet jätkuvatele muutustele ja väljakutsetele. Tööstus seisab silmitsi erinevate probleemidega: suur inflatsioon,

¹ Energiatehnoloogia perspektiivid (2023), Rahvusvaheline Energiaagentuur.

² [The rise of European Clean Tech – Report](https://dealroom.co/uploaded/2022/04/Dealroom-Talis-Climate-Tech-Europe-2022.pdf), <https://dealroom.co/uploaded/2022/04/Dealroom-Talis-Climate-Tech-Europe-2022.pdf>

tööjõupuudus, demograafilised muutused, COVIDi-järgsed tarneahelate häired, tõusvad intressimäärad, energiakulude ja sisendhindade tõus. Sellega kaasneb tugev, kuid mitte alati õiglane konkurents killustunud maailmaturul. Vaatamata nendele kasvu pidurdavatele teguritele on ELi majandus seni märkimisväärselt hästi vastu pidanud ja poliitiline ühtsus end ära tasunud. Gaasi- ja naftahinnad on nüüdseks langenud alla sõjaseelse taseme. Inflatsioon vähenes kogu Euroopas teist kuud järjest ja 2022. aasta detsembris üsna oluliselt. Töötus on väiksem kui enne 2008. aasta finantskriisi ning tööturg toimib jätkuvalt hästi.

EL on pühendunud ja veendunud, et suudab kiirendada tööstuse ümberkujundamist kliimanetraalseks. Lisaks vajadustele ja võimalustele, nagu taastuvate energiaallikate kasutuselevõtt, energia- ja transporditaristute, näiteks võrkude ümberkujundamine, massiline üleminek fossiilkütusevabale vesinikule kui salvestusvahendile, kütusele ja lähteainele, võib EL olla ka tuleviku kliimanetraalse tööstuse juhtiv osaline. Samuti saame luua uusi puhta tehnoloogia alase koostöö vorme oma partneritega välismaal. Tehes partneritega koostööd kliimanetraalse tehnoloogia arendamisel, tarneahelate mitmekesistamisel ja tugevdamisel ning toetades teisi nende rohepöördel, võib võidujooks kliimanetraalsuse saavutamiseks olla kasulik nii planeedile kui ka ettevõtjatele.

Julgustavad märgid näitavad, et ka Euroopa partnerid on hakanud haarama kinni kliimanetraalse tööstuse võimalustest. Ameerika Ühendriikide inflatsiooni vähendamise õigusaktiga kaasatakse 2032. aastaks üle 360 miljardi USA dollari (ligikaudu 330 miljardit eurot). Jaapani rohepöörde kava eesmärk on koguda rohevõlakirjade abil kuni 20 triljonit Jaapani jeeni (umbes 140 miljardit eurot). India on esitanud tootmisega seotud stiimulite kava, et suurendada konkurentsivõimet sellistes sektorites nagu päikesepaneelid ja akud. Ühendkuningriik, Kanada ja paljud teised on samuti esitanud oma puhta tehnoloogia investeerimiskavad. Euroopa on võtnud kohustuse teha kõigi nende partneritega suurema eesmärgi nimel koostööd.

Kuid kaubandus ja konkurents kliimanetraalses tööstuses peab olema õiglane. Mõned meie partnerite algatused võivad avaldada soovimatut kõrvalmõju meie enda kliimanetraalsele tööstusele. Veelgi olulisem on see, et Hiina subsidiumid on pikka aega olnud SKPga võrreldes kaks korda suuremad kui ELis³. See on moonutanud turgu ja loonud olukorra, kus mitme kliimanetraalse tehnoloogia tootmises domineerib praegu Hiina, kes on seadnud puhta tehnoloogia alase innovatsiooni ja tootmise toetamise oma viieaastase kava prioriteediks. Hiina väljakuulutatud investeeringud puhtasse tehnoloogiasse ületavad 280 miljardit USA dollarit (umbes 260 miljardit eurot). Euroopa ja tema partnerid peavad tegema rohkem, et võidelda selliste ebaõiglaste subsidiumide ja pikaajaliste turumoonutuste vastu. Kui avaliku sektori osakaal eraturgudel on liiga suur, põhjustavad moonutused ebavõrdseid tingimusi ja tekib ebaaus konkurents. Komisjon jätkab kaubanduse kaitsemeetmete kasutamist, et kaitsta ühtset turgu ja eeskirjadel põhinevat rahvusvahelist kaubandust ebaausate kaubandustavade, näiteks dumpingu ja moonutatavate subsidiumide eest.

Tulevikus on konkurentsiga seotud probleemid endiselt olemas. Odavate fossiilkütuste ajastu on nüüdseks möödanik, mistõttu on vaja kiirendada rohepööret, et tagada ettevõtete juurdepääs rikkalikule ja taskukohasele puhtale energiale. EL peab tuginema oma suurimale tugevusele – ühtsele turule – ja vältima killustumist. Seetõttu on komisjon võtnud kohustuse esitada terviklik Euroopa lähenemisviis, mis põhineb ühistel strateegilistel prioriteetidel ja investeerimisvajaduste hindamisel. Vaja on uurida erinevaid võimalusi, et tagada ELi ühine reageerimine, sealhulgas ELi rahastamine. Rohkem tuleb teha ka selleks, et hõlbustada ettevõtete juurdepääsu erarahastusele, eelkõige kapitaliturgude liidu lõpuleviimise kaudu. Suurem konkurentsivõime peab käima käsikäs hästitasustatud kvaliteetsete töökohtadega ja

³ [Chinesische Subventionspolitik: Effekte auf deutsche Unternehmen \(vbw-bayern.de\)](#)

investeeringutega inimkapitali.

Kliimanutraalne tööstusajastu määratakse kindlaks täna vastu võetud otsustega. EL peab olema valmis näitama teed kiiruse, ambitsioonikuse ja ühise suunatudega. Ühine reageerimine, mis tugineb ELi poliitikale ja vahenditele, on palju tõhusam kui 27 riikliku lähenemisviisi lisamine.

2. ROHELISE KOKKULEPPE TÖÖSTUSKAVA – OLLA AJAST EES

Suurte võimaluste ja väljakutsete taustal vajab Euroopa uut roheline kokkuleppe tööstuskava. Kõnealune kava oleks osa Euroopa rohelisest kokkuleppest ning suunaks meid kliimanutraalsuse saavutamise teele ja võimaldaks Euroopal olla maailmas juhtpositsioonil kliimanutraalse tööstuse ajastul.

Tööstuskava lähtekohaks on vajadus järgmisel kümnendil oluliselt suurendada tehnoloogilist arengut, tööstustoodangut ja kliimanutraalsete toodete ja energiavarustuse paigaldamist, ning lisaväärtus, mis tuleneb kogu ELi hõlmavast lähenemisviisist selle ülesande ühiseks lahendamiseks. Seda raskendab üleilmne konkurents tooraine ja kvalifitseeritud personali pärast. Kava eesmärk on lahendada see vastuolu, keskendudes valdkondadele, kus Euroopa saab kõige rohkem ära teha. Samuti püütakse mitmekesistamise ning arengu ja tootmise kombinatsiooni kaudu vältida ohtu, et sõltuvus Venemaa fossiilkütustest asendatakse muude strateegiliste sõltuvustega, mis võivad takistada meie juurdepääsu rohepöördeks vajalikele peamistele tehnoloogiatele ja sisenditele. Kava täiendab käimasolevaid jõupingutusi tööstuse ümberkujundamiseks Euroopa roheline kokkuleppe ja ELi tööstusstrateegia, eelkõige ringmajanduse tegevuskava raames. Energiamahukate tööstusharude ajakohastamine ja dekarboniseerimine on samuti jätkuvalt peamine prioriteet, nagu ka töökohavahetuse ja kvaliteetsete töökohtade loomise tagamine koolituse ja hariduse abil.

Seepärast on kliimanutraalse tööstuse edendamiseks vaja tugevat ühist Euroopa reaktsiooni. Rohelise kokkuleppe tööstuskava toetub meie tugevatele külgedele: avatus, innovatsioon, kaasatus ja kestlikkus. Õigete tingimuste korral on Euroopa kliimanutraalsel tööstusel oluline roll maailmajao muutmisel roheliseks majanduseks, mis tagab heaolu ELis ja on maailmas juhtpositsioonil nii tehnoloogia kui ka kliimamuutuste ja keskkonnareostuse vastase võitluse valdkonnas.

Uue **roheline kokkuleppe tööstuskava kavand põhineb neljal sambal:**

- **prognoositav ja lihtsam regulatiivne keskkond,**
- **kiirem juurdepääs piisavale rahastusele,**
- **oskuste edendamine ning**
- **avatud kaubandus tarneahelate vastupidavuse tagamiseks.**

2.1. Prognoositav, sidus ja lihtsam regulatiivne keskkond

EL on traditsiooniliselt tuginenud tugevale regulatiivsele keskkonnale, et luua ettevõtlusele soodsad tingimused, pakkuda töötajatele kvaliteetseid töökohti ja tagada keskkonnakaitse kõrge tase. Need kolm mõõdet võivad üksteist vastastikku tugevdada, kui reguleerimine on tasakaalustatud ja arukalt kavandatud, mis nõuab aga pidevat tähelepanu. Seepärast on komisjon sel aastal kasutusele võtnud täiendava konkurentsivõime kontrolli kõigi uute õigusaktide suhtes, et tagada kõigi võimalike konkurentsivõime käsitlemine ja tarbetu koormuse vältimine. Lihtne, prognoositav ja selge regulatiivne keskkond on investeeringute edendamisel kesksel tähtsusega. ELi tasandi meetmed hoiavad ära killustatuse 27 regulatiivse

lähenemisviisi vahel.

Tänavu kevadel esitab komisjon kolm peamist, reformivajadusel põhinevat ettepanekut tööstuse konkurentsivõime kohta.

Esiteks **teeb komisjon roheline kokkuleppe tööstuskava raames ettepaneku esitada kliimanetraalse tööstuse õigusakt, et toetada peamiste tehnoloogiate tööstuslikku tootmist ELis.** Õigusaktiga kehtestatakse **lihtsam õigusraamistik selliste toodete tootmisvõimsuse jaoks**, mis on kliimanetraalsuse eesmärkide saavutamiseks võtmetähtsusega, näiteks akud, tuulikud, soojuspumbad, päikesepaneelid, elektrolüüsiseadmed, süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise tehnoloogiad⁴. Kliimanetraalse tööstuse õigusaktis keskendutakse eelkõige järgmisele.

- Sektoripõhise analüüsi põhjal teha vajaduse korral kindlaks **tööstusliku tootmise võimsuse eesmärgid aastaks 2030**, et strateegiline sõltuvus ei seaks ohtu rohepööret. Arvesse võetakse kogu piiriülest tarne- ja väärtusahelat, et tarned ei muutuks kitsaskohaks.
- Lühendada **loamenetluste** kestust ja suurendada nende prognoositavust, määrates kindlaks konkreetsed tähtajad lubade andmise eri etappide jaoks, ning märkimisväärselt tugevdada liikmesriikide haldussuutlikkust, näiteks luues **ühtse kontaktpunkti**, mis oleks ainus kontaktpunkt investorite ja tööstuse sidusrühmade jaoks kogu haldusmenetluse jooksul.

Kuna Euroopa väärtusahelad on ühtsel turul väga integreeritud ja omavahel seotud (vt joonis 1), määratletakse kliimanetraalse tööstuse õigusaktis lihtsad ja toimivad kriteeriumid strateegilist huvi pakkuvate kliimanetraalsete tarneahelate projektide kindlaksmääramiseks. See peaks tagama, et kõik liikmesriigid saaksid jätkuvalt kasu innovatsiooni tööstuslikust kasutuselevõtust, edendades **strateegilisi projekte, sealhulgas mitut riiki hõlmavaid projekte, mis on kättesaadavad nii arenenud kui ka vähem arenenud piirkondadele.** Need projektid võiksid saada kasu kiirendatud loamenetlustest ning meelitada ligi nii erasektori kui ka ELi ja liikmesriikide avaliku sektori vahendeid⁵.

Euroopa standardid võivad aidata kaasa puhaste ja digitaalsete tehnoloogiate kasutuselevõtule. Eelkõige uute tööstuslike väärtusahelate puhul võib kvaliteetsete Euroopa standardite väljatöötamine anda ELi tööstusharudele olulise konkurentsieelise, sealhulgas üleilmsel tasandil. Standardid võiksid näidata turustatavust ja meelitada ligi investeeringuid ettevõtetesse, kes neid järgivad. Euroopa standardid võimaldaksid ELi ettevõtetel levitada oma tehnoloogiaid kogu ühtsel turul – see on idufirmade ja VKEde jaoks väga oluline.

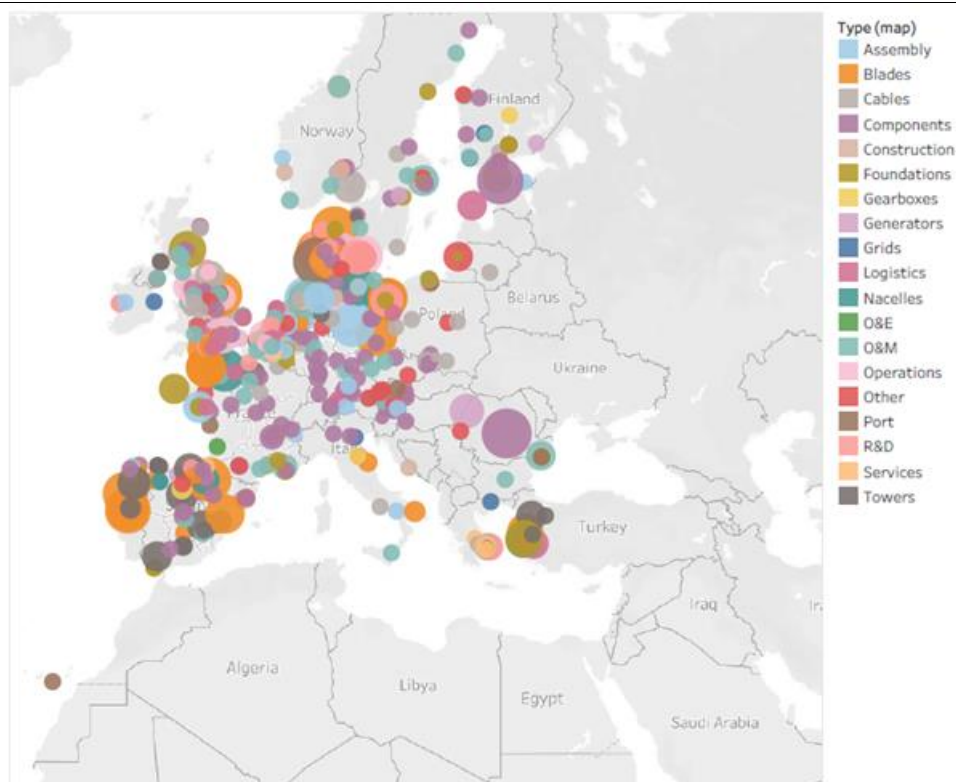
- Õigusakt võimaldaks komisjonil nõuda **Euroopa standardeid**, millega edendatakse võtmetehnoloogiate kiiret kasutuselevõttu⁶.

⁴ Täpne tootevalik on veel määratlemata. Lähtudes tehnoloogianeutraalsusest tugineks õigusakt eri liiki kliimanetraalsete toodete strateegilise tähtsuse hindamisele ja nende tootmise tehtavate investeeringute kindlakstehtud vajadustele. Need tehnoloogiad võivad minna kaugemale strateegilistest kliimanetraalsetest tehnoloogiatest, mis on kõlblikud saama konkreetset liiki toetust riigiabi ajutisest kriisi- ja üleminekuraamistikust.

⁵ Riiklik rahastamine, mis kujutab endast riigiabi, peab olema koosõlas ajutise kriisi- ja üleminekuraamistikuga.

⁶ Näiteks võiks päikesepaneelide tooraine ringlussevõttu või tuuleturbiinide paigaldamist hõlbustada nendes valdkondades välja töötatud Euroopa standardite järgimine. Juba praegu on võimalik välja töötada akude kogumise, transpordi ja töötlemise standard, et võimaldada kiirendatud ja lihtsustatud menetlust sellele standardile vastavate ringlussevõtukaütiste jaoks.

Joonis 1. Tuuleenergia tarneahelad ja töökohad on ELis ja Euroopas tugevalt integreeritud

Allikas: Wind Europe. Kaardil on esitatud ELi tuuleenergia tootmisrajalised kõigis selle segmentides. Ringi suurus on proportsionaalne töökohtade arvuga rajatise kohta (väiksed ringid: 10–50 töötajat; suured ringid: üle 1000 töötaja).

Innovatsiooni edendamiseks hindab komisjon võimalust luua **regulatsiooni testkeskkonnad**, et võimaldada kiiret eksperimenteerimist ja murrangulist innovatsiooni uute tehnoloogiate katsetamiseks⁷. Sellised regulatsiooni testkeskkonnad võivad samuti sillutada teed toodete turuleviimise lubade / sertifitseerimise protsessi lihtsustamisele. Need menetlused võivad praegu olla ajamahukad, aeglustades innovaatiliste toodete kasutuselevõttu ning kujutades endast märkimisväärset koormust eelkõige VKEdele ja idufirmadele. Komisjon jätkab katserajatiste rahastamist, mis on üks oluline samm tehnoloogia turuleviimisel.

Suurt rolli võivad mängida mitmesugused avaliku sektori meetmed, nagu riigihanked,

⁷ Komisjon kavatab 2023. aasta suveks avaldada juhendi, milles tutvustatakse regulatsiooni testkeskkondade, katsestendide ja eluslaborite asjakohaseid kasutusviise, et toetada poliitikakujundajaid ja uuendajaid nende lähenemisviisis eksperimenteerimisele ELis.

kontsessioonid ja stiimulid ettevõtetele ja lõpptarbijatele, suunamaks neid kasutama kestlikkusel ja ringlusel põhinevaid kliimanetraalseid tehnoloogiaid, et stimuleerida nõudlust kliimanetraalsete toodete järele suures mahus. ELi avaliku sektori asutused kulutavad ligikaudu 14 % SKPst (umbes 2 triljonit eurot aastas) teenuste, tööde ja toodete ostmiseks. Hankepoliitikal ja muul avaliku sektori toetusel võib olla oma osa avaliku sektori rahalt saadava tulu maksimeerimisel, edendades samal ajal tarnekindlust allikate mitmekesistamise kaudu. Selleks määraks komisjon kindlaks kestlikkuse näitajad ja võimalikud nõuded kliimanetraalsetele toodetele, kasutades olemasolevaid õiguslikke vahendeid ja kehtivaid ELi standardeid. See edendaks prognoositavamalt ja ühtlasemat nõudlust kliimanetraalsete lahenduste järele ning võimaldaks avaliku sektori asutustel kehtestada ambitsioonikad kestlikkusnõuded.

Teiseks teeb komisjon ettepaneku **kriitilise tähtsusega toorainete õigusakti** kohta. ELi kliimanetraalsete tehnoloogiate tootmine on võimalik ainult siis, kui on tagatud juurdepääs asjakohastele kriitilise tähtsusega toorainetele, sealhulgas mitmekesistades toorainete hankimist ja võttes ringlusse tooraineid, et vähendada ELi sõltuvust kolmandatest riikidest pärit väga kontsentreeritud tarnetest ning edendada kvaliteetseid töökohti ja majanduskasvu ringmajanduses. Selle õigusakti eesmärk on tagada ELi varustuskindlus, sealhulgas tugevdades rahvusvahelist koostööd, hõlbustades (vajaduse korral) kaevandamist, töötlemist ja ringlussevõttu, tagades samal ajal kõrged keskkonnastandardid ning jätkates teadusuuringuid ja innovatsiooni, näiteks materjali kasutamise vähendamiseks ja biopõhiste asendusainete väljatöötamiseks. Käegakatsutatavat edu on juba saavutatud: praegu kasutavad mõned ELi ettevõtted akudes grafiidi asemel puidust saadavat ligniini.

Kolmandaks, **energia**. Venemaa poolt energia relvana kasutamine oli oluline äratuskell varustuskindluse tagamiseks ja sõltuvuse vähendamiseks. Kõrged energiahinnad ja häired mitmes tarneahelas on tõsiselt nõrgendanud paljude ettevõtete konkurentsivõimet. Eriti puudutab see energiamahukaid tööstusharusid⁸. Suurte energiakulude vähendamiseks ja kulukate fossiilkütuste odavamate taastuvate energiaallikatega asendamiseks on kavast „REPowerEU“ lähtudes astunud olulisi samme. Näiteks 2022. aastal ületas taastuvenergia tootmisvõimsus ELis 400 GW, mis on enam kui 25 % rohkem kui 2020. aastal.⁹ Oleme loonud ELi energiaplatvormi, et ühendada gaasinõudlus, koordineerida taristu kasutamist, pidada läbirääkimisi rahvusvaheliste partneritega, saavutada kokkuvõtteid, täita hoidlad ja kehtestada lühiajalistele turgudele ülempiir. Nii elektri kui ka gaasi valdkonnas on lõpule viidud mitmed taristuprojektid ja võrkudevahelised ühendused. **Märtsis esitab komisjon elektrituru korralduse reformi**, mille kohta on käimas avalik konsultatsioon. Pikaajalistel hinnalepingutel võib olla oluline roll, et võimaldada kõigil elektritarbijatel saada kasu taastuvenergia prognoositavatest ja väiksematest kuludest. Kava „REPowerEU“ kohaselt nõuab tööstuse konkurentsivõime suurendamine tööstusprotsesside ümberkujundamist, taastuvate energiaallikate kasutuselevõtu massiivset kiirendamist ja laiendamist, energiatõhususe parandamist ja energianõudluse vähendamist ning töötajate ümberõpet ja oskuste täiendamist.

ELi uus akude õigusraamistik on oluline element kliimanetraalsele majandusele üleminekul, tagades ELis akude tootmise, korduskasutamise ja ringlussevõtu jaoks konkurentsivõimelised ja vastupidavad väärtusahelad. Edaspidi kohaldatakse **kestlike toodete ökodisaini määrust**¹⁰ laiema tootevaliku suhtes ja laiendatakse veelgi kestlikkusnõudeid, milles ELi ettevõtted on

⁸ Näiteks päikesepaneelides kasutatava polükristalse räni tootjad või akuelementide tootjad.

⁹ Komisjoni hinnangud, mis põhinevad Rahvusvahelise Taastuvenergia Agentuuri (Irena) ja tööstuse sidusrühmade andmetel.

¹⁰ ELi ökodisainipoliitikaga kehtestatakse energiamõjuga toodetele ühtlustatud eeskirjad sellistes aspektides nagu energiatarbimine, veetarbimine, heitetasemed ja materjalitõhusus, stimuleerides nii nõudlust kui ka pakkumist kestlikumate toodete järele.

eeskujuks. Komisjon seab olemasolevate ja tulevaste ökodisaini töökavade raames prioriteediks töö kliimanetraalsete tehnoloogiatega.

Lisaks on väga oluline, et tarbijad saaksid teha oma valiku toodete kestlikkust, vastupidavust ja CO₂ jalajälge käsitleva läbipaistva ja usaldusväärse teabe põhjal. Turu läbipaistvus on vahend, mis hõlbustab tehnoloogiliselt ja keskkonna seisukohast paremate toodete kasutuselevõttu. Näiteks teeb komisjon ettepaneku soojuspumpade **ühtse energiamärgise** kohta, et kasutajad saaksid käesoleva aasta lõpuks erinevaid tehnoloogiaid võrrelda¹¹. Selles suunas toimib ka komisjoni ettepanek tarbijate mõjuvõimu suurendamiseks rohepöörde elluviimisel.

Taristu on keskse tähtsusega kliimanetraalses ettevõtluskeskkonnas, mida rohelise kokkuleppe tööstuskavaga püütakse luua. TEN-T võrkude täielik katmine laadimis- ja tankimistaristuga, Euroopa vesinikumagistraali loomine ja tugevdamine ning arukate elektrivõrkude laiendamine ja tugevdamine, et võtta TEN-E võrgus vastu suures koguses taastuvaid energiaallikaid, nõuab suuri investeringuid,¹² aga ka õigusraamistiku tugevdamist. On aeg Euroopa mõtteviisi abil kaardistada vajalik taristu. Komisjon kutsub kaasseadusandjaid üles võtma võimalikult kiiresti vastu alternatiivkütuste taristu määrust, et aidata luua tulevikukindel laadimis- ja tankimisvõrk. Vesiniku- ja elektritaristu arendamiseks ning tugevdamiseks uurib komisjon täiendavalt Euroopa ühendamise rahastu ressursivajadusi ning kasutab täielikult ära läbivaadatud TEN-E määruse kohaldamisala, et kiirendada olulise tähtsusega (piiriülese) taristu kavandamist, rahastamist ja kasutuselevõttu. Eelkõige tuleb lähiaastatel kiirendada piiriülese taristu arendamist ja rakendamist. Komisjon kaalub ka täiendavaid viise, sealhulgas võimalikke seadusandlikke meetmeid tagamaks, et liikmesriigid rajavad piiriülese energiataristu, et strateegilise taristu kasutuselevõtmisel ei tekiks põhjendamatuid viivitusi.

Rohelise kokkuleppe tööstuskava suurendab konkurentsivõimet, kui kõik osalejad (ametiasutused, sotsiaalpartnerid, investorid, tarbijad) ühendavad jõud ühiste eesmärkide saavutamiseks. Hiljuti loodud puhta tehnoloogia Euroopa platvorm, puhta energia valdkonna ettevõtjate foorum, koos teiste asjaomaste sidusrühmadega toetaks kava, koordineeriks investeerimis- ja tootmiseesmärkide saavutamiseks võetavaid meetmeid ning edendaks veelgi kontaktide loomise võimalusi. Komisjon jätkab tihedat koostööd Euroopa Parlamendiga, et rohelise kokkuleppe tööstuskava oleks edukas.

2.2. Kiirem juurdepääs rahastamisele

Üleilmne kliimanetraalne tööstus on jõudsalt kasvanud: puhta energia investeringud on 2022. aastal suurenenud 10 % võrreldes eelmise aastaga. ELi kliimanetraalne tööstus on mõnes sektoris, näiteks tuuleenergia või soojuspumpade puhul, konkurentsivõimeline isegi meie suhteliselt kõrgete energiahindade keskkonnas, samas kui teistes segmentides, nagu päikesepaneelid, on võimalused kasinad. Lisaks nõuab kliimanetraalsele majandusele õigeaegse ülemineku tagamine nende sektorite kiiremat arengut. **ELi ettevõtete turuosad on tugeva surve all suures osas seetõttu, et välismaal antavad subsiidiumid muudavad tingimused ebavõrdseks. Seetõttu on vaja laiendada ja kiirendada kliimanetraalse tööstuse rahastamisvõimalusi.** See on rohelise kokkuleppe tööstuskava teine samm.

Oma rolli peab täitma ka sihtotstarbeline riiklik rahastamine. Juba praegu on ELi ja riiklikul rahastamisel oluline roll kliimanetraalse innovatsiooni, tootmise, kasutuselevõtu ning sellega seotud võrkude ja taristu tugevdamise edendamisel. Erasektori rahalised vahendid on

¹¹ Soojuspumpade puhul tänu energiamärgistuse andmebaasile [EPREL https://eprel.ec.europa.eu/screen/home](https://eprel.ec.europa.eu/screen/home)

¹² Investeerimisvajaduste kohta vt komisjoni talituste töödokument <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022SC0230&from=EN>

kliimaneutraalsesse tööstusse investeringute tegemisel võtmetähtsusega.

„NextGenerationEU“ raames on taaste- ja vastupidavusraha rahastatud 27 riikliku taaste- ja vastupidavuskavaga ette nähtud 250 miljardit eurot rohemetmeteks, sealhulgas tööstuse dekarboniseerimist toetavateks investeringuteks. Programmist „Euroopa horisont“ eraldatakse 40 miljardit eurot rohelise kokkuleppe teadusuuringutele ja innovatsioonile, seda ka koostöös ettevõtetega.

Ühtekuuluvuspoliitika raames, sealhulgas õiglase ülemineku fondist, tehakse rohepöörde jaoks kättesaadavaks ligikaudu 100 miljardit eurot. Komisjon hõlbustab veelgi ühtekuuluvusinvesteeringute kiiret kasutuselevõttu, et toetada kliimaneutraalset tööstuskava, sealhulgas kiirendades energiatõhususe ja taastuenergia projektide kavandamist ja hüvitamist standardsete hüvitusskeemide kaudu.

Siiani on nendest ELi rahastamisallikatest toetatud peamiselt teadusuuringuid ja innovatsiooni ning taastuenergia ja sellega seotud taristute kasutuselevõttu, mitte aga sektori tootmisvõimsust.

Kliimaneutraalsete tööstuslike väärtusahelate rahastamist saab tõhustada ja kiirendada sihipärase riigiabi kaudu. Kuid selleks, et vältida ühtse turu killustumist, mis tuleneb riikliku toetuse erinevast tasemest ja erinevast suutlikkusest sellist toetust anda, on vaja ka piisavat ELi tasandi rahastamist, et hõlbustada nende tööstuslike väärtusahelate õitsengut kogu liidus.

2.2.1 Riiklik rahastamine

Riigiabi: ELi konkurentsipoliitika pakub vahendeid, et toetada rohe- ja digipöörde jaoks strateegilise tähtsusega tippasemel tehnoloogiate väljatöötamist ja kasutuselevõttu, säilitades samal ajal ühtse turu terviklikkuse ja järgides ELi rahvusvahelisi kohustusi. Ainuüksi 2022. aastal kiitis komisjon heaks abikavad, mille kogueelarve on 51 miljardit eurot, et võtta kasutusele uus taastuenergia tootmisvõimsus ja dekarboniseerida tööstustootmine kogu liidus. Pärast Venemaa agressiooni Ukraina vastu võttis komisjon juba 2022. aasta märtsis vastu ajutise kriisiraamistikku, mis annab liikmesriikidele vahendi sõja põhjustatud negatiivse majandusliku mõju leevendamiseks ja struktuursete kohanduste hõlbustamiseks, et paremini reageerida tekkinud majandusolukorrale. Raamistikku on kaks korda muudetud ja see sisaldab ka erisätteid taastuenergia, dekarboniseerimise tehnoloogiate ja energiatõhususe meetmete lihtsustatud toetamise kohta.

Komisjon kavatseb nüüd võimaldada liikmesriikidele suuremat paindlikkust, et anda abi ainult hoolikalt määratletud valdkondades ja ajutiselt. Komisjon konsulteerib liikmesriikidega ettepaneku üle kohandada riigiabi eeskirju ajutiselt kuni 2025. aasta lõpuni, et abi andmist veelgi kiirendada ja lihtsustada, kasutades kergemaid arvutusi, lihtsamaid menetlusi ja kiirendatud heakskiitmist. Need muudatused aitavad liikmesriikidel riiklike taastekavade raames ellu viia ka konkreetseid projekte, mis kuuluvad nende kohaldamisalasse.

Komisjon kavatseb **kohandada riigiabi eeskirju viies valdkonnas** vastavalt tingimustele, mis on vajalikud ühtse turu moonutuste piiramiseks, suuremate piirkondlike erinevuste vältimiseks ja rahvusvaheliste kohustuste täitmise tagamiseks. Neli neist viiakse ellu ajutise kriisiraamistikku muutmise kaudu, millest saab riigiabi **ajutine kriisi- ja üleminekuraamistik**.

1. Abi andmise lihtsustamine taastuenergia kasutuselevõtuks

Ajutise kriisiraamistikuga on juba lihtsustatud abi andmist taastuenergia kasutuselevõtuks. Ajutise kriisi- ja üleminekuraamistiku eelnõu läheks kaugemale:

- laiendada sätteid **kõigile taastuenergiatehnoloogiatele** (vastavalt taastuenergia direktiivile) ning taastuallikatest toodetud vesiniku ja biokütuste **säilitamisele**;

- kaotada vajadus avatud hankemenetluste järele **vähem väljaarendatud tehnoloogiate** puhul (mille puhul võivad hanked toimida halvemini); ning
- **pikendada tähtaegu projektide lõpuleviimiseks.**

2. *Abi andmise lihtsustamine tööstusprotsesside dekarboniseerimiseks*

Ajutise kriisiraamistikuga on juba lihtsustatud abi andmist tööstuse dekarboniseerimiseks. Ajutine kriisi- ja üleminekuraamistik läheks mõnede sätetega kaugemale:

- lubada abi viitega **investeeringukulude standardprotsendile**, võttes aluseks juhtumikogemused – vesiniku kasutamise, energiatõhususe ja elektrifitseerimise puhul;
 - **paindlikumad abi ülemmäärad** abisaaja kohta teatavatele tingimustele vastavate kavade puhul.
3. *Tõhusamad investeeringute toetuskavad strateegiliste kliimaneutraalsete tehnoloogiate tootmiseks, sealhulgas võimalus anda suuremat abi, mis vastaks väljaspool ELi asuvate konkurentide samalaadsetele projektidele antud abile, tagades samas sellise abi proportsionaalsuse.*
4. *Sihipärasem abi suurtele uutele tootmisprojektidele strateegilistes kliimaneutraalsetes väärtusahelates, võttes arvesse üleilmseid rahastamispuudujääke.*

Ajutise kriisi- ja üleminekuraamistiku eelnõu eesmärk on tagada võrdsed tingimused teiste jurisdiktsioonidega ja siseturul ning see on suunatud sektoritele, kus on kindlaks tehtud tootmisrajatiste kolmandatesse riikidesse ümberpaigutamise oht, ning mis on abisummade poolest proportsionaalsed. Ajutine kriisi- ja üleminekuraamistik võimaldaks liikmesriikidel kehtestada kavad, et **toetada uusi investeeringuid tootmisrajatistesse kindlaksmääratud strateegilistes kliimaneutraalsetes sektorites, sealhulgas maksusoodustuste kaudu.** Lubatavat abisummat muudetakse suurema abi osakaalu ja abisumma ülemmäära abil, kui investeering tehakse abi saavates piirkondades, et kaasa aidata liikmesriikide ja piirkondade lähenemise eesmärgile. Selleks et kontrollida investeeringu väljapoole Euroopa Majanduspiirkonda ümbersuunamise konkreetseid riske ja seda, et puudub EMP-sisese ümberpaigutamise oht, on vaja asjakohaseid tingimusi. Liikmesriigid saavad **ühtlustada oma riiklikud fiskaalstiimulid** ühise kavaga, mille komisjon on nõus ette valmistama, ning luua seeläbi **ühise kava**, mis pakub ettevõtjatele kogu ELis suuremat läbipaistvust ja prognoositavust.

Lisaks sellele saaksid liikmesriigid vastata kolmanda riigi pakutavale abile üksikute algsete investeeringute puhul samades sihtvaldkondades, mis on seotud kliimaneutraalse tehnoloogia juhtpositsiooniga, tingimusel et see on osa mitut riiki hõlmavast koostööst, millel on oluline positiivne mõju kõikidele liikmesriikidele ja mille puhul pööratakse erilist tähelepanu abi saavatele piirkondadele. Selline abi peaks käsitlema põhjendatud ohtu, et teatavad investeeringud suunatakse ümber kolmandatesse riikidesse väljaspool Euroopa Majanduspiirkonda, ning see ei tohiks hõlbustada tootmistegevuse ümberpaigutamist liikmesriikide vahel. Abi peaks piirduma sellega, mis on vajalik projekti elluviimiseks EMPs.

Komisjon on jätkuvalt pühendunud ajutise kriisi- ja üleminekuraamistiku kohastele kiirmenetlustele, nagu seda juba tehakse ajutise kriisiraamistiku alusel heaks kiidetud abi puhul, mille heakskiitmise keskmine aeg on olnud 19 päeva.

5. *Riigiabist teatamise künnise märkimisväärne suurendamine nendes valdkondades*

Komisjon kohandab selle viienda telje riigiabi eeskirju, vaadates **üldise grupierandi määruse** täiendavalt läbi **rohelise kokkuleppe** seisukohast. Lisaks üleeuroopalist huvi pakkuvate

tähtsate projektidega seotud sätetele (vt allpool) annaks see liikmesriikidele suurema paindlikkuse:

- toetada meetmeid sellistes olulistes sektorites nagu vesinik, süsiniku kogumine ja säilitamine, heiteta sõidukid ja hoonete energiatõhusus, suurendades veelgi künniseid, millest alates tuleb komisjoni teavitada;
- laiendada laadimis- ja tankimistaristutele antava investeerimisabi kohaldamisala;
- lihtsustada oskuste omandamiseks antava koolitusabi andmist.

ELil on praegu viis **üleeuroopalist huvi pakkuvat tähtsat projekti** ehk mitme liikmesriigi algatatud suurt arendusprojekti, et rahastada uusi tehnoloogiaid strateegilistes valdkondades, millel on tugev positiivne piiriülene ülekanduv mõju ning mis mõjutavad innovatsiooni, töötajaid ja kliente. Üks projekt on mikroelektronika, kaks akude ja kaks vesiniku valdkonnas ning ettevalmistamisel on veel projekte¹³. 18 miljardi euro suurune avaliku sektori toetus heakskiidetud üleeuroopalist huvi pakkuvatele tähtsatele projektidele peaks võimaldama kaasata täiendavalt 36 miljardit eurot erainvesteeringuid, mis teeb võimendusteguriks 2.

Selleks et kiirendada uute projektide elluviimist, ühtlustatakse ja lihtsustatakse veelgi üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektidega seotud projektide heakskiitmist.

- Üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide läbipaistva, kaasava ja kiirema kavandamise heade tavade juhend võimaldab ühtlustatud hindamist ning liikmesriigid ja komisjon peaksid selle tänavu kevadel heaks kiitma.
- Komisjon valmistab ette ka **üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektidega seotud väiksemate uuenduslike projektide rakendamise kiirendamist**, eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate poolt, kohaldades kõrgemaid teatamiskünniseid ja suuremat abi osakaalu üldise grupierandi määru alusel.

2.2.2 ELi rahastamine

Selleks et toetada üleminekut, mis suudab saavutada ELi kliimanetraalsuse ja kava „REPowerEU“ eesmärgid, kasutades mitmekesiseid allikaid ja kindlaid tarneid, peab EL jätkuvalt tuginema konkurentsivõimelisele kliimanetraalsele tööstusele. Arvestades Euroopa ambitsioonikaid eesmarke ja rahvusvahelist konkurentsi, on aastaks 2030 vaja suuremaid investeeringuid kliimanetraalse tehnoloogia tootmisse.

Liikmesriikide toetuste osas on ELis suured erinevused. Näiteks kui 2020. aastal eraldati taastuvate energiaallikate toetamiseks 0,57 % ELi SKPst, siis üks riik eraldas peaaegu 1 % oma SKPst ja kümme riiki kulutasid alla poole ELi keskmisest.¹⁴

Selleks et vältida ühtse turu killustumist riikliku toetuse erineva taseme tõttu, hõlbustada rohepöört kogu liidus, vältida piirkondlike erinevuste süvenemist ning vähendada lõhet praegu kättesaadavate rahaliste vahendite ja kliimanetraalse tööstuse tõhustamiseks vajalike rahastamisvajaduste vahel, peame suurendama ka ELi rahastamist. Rohelise kokkuleppe tööstuskavale lisatud ELi eelarve aitab jätkuvalt kaasa ELi kliimanetraalse tööstuse sihipärasele ja kiirele rahastamisele. Kava „REPowerEU“ on meie sihtotstarbeline vahend, mida toetatakse muudest ELi fondidest.

Komisjon jätkab liikmesriikide toetamist reformide kavandamisel, väljatöötamisel ja

¹³ Näiteks lisaakud ja vesinik ning võib-olla päikeseenergia või soojuspumbad.

¹⁴ [Uuring energiatootuste ja muude valitsuse sekkumiste kohta Euroopa Liidus – Euroopa Liidu Väljaanne Talitus \(europa.eu\)](#). Avaliku sektori toetusmeetmed hõlmavad otsetoetusi ettevõtjatele ja tarbijatele; maksukulutusi (nt maksekrediit, käibemaksu vähendamine); sissetuleku- või hinnatoetusi; teadus- ja arendustegevuse toetusi.

rakendamisel ning aitab tugevdada liikmesriikide haldussuutlikkust, et tagada rahastamise tõhus rakendamine.

REPowerEU

Tänu 2022. aasta lõpus saavutatud kokkuleppele, suurendatakse ELi toetust üleminekule nüüd taaste- ja vastupidavusraha täiendava rahastamisega algatuse „RePowerEU“ raames: liikmesriikidele tehakse kättesaadavaks täiendavad taaste- ja vastupidavusraha toetused (20 miljardit eurot), et edendada tööstuse keskkonnasäästlikumaks muutmist, toetada ELi kliimanetraalseid tööstusprojekte ja aidata energiamahukaid tööstusharusid kõrgete energiahindade tingimustes. Liikmesriikidel on võimalik nende eesmärkide saavutamiseks eraldada ka Brexitiga kohanemise reservi toetusi (5,4 miljardit eurot). Lisaks on neil võimalik nende investeringute ja reformide jaoks kasutada taaste- ja vastupidavusraha ülejäänud laene (225 miljardit eurot) koos märkimisväärsete eelmaksetega¹⁵.

Selleks et abistada liikmesriike taaste- ja vastupidavusraha ning selle komponendi „RePowerEU“ rakendamisel, avaldas komisjon täna **taaste- ja vastupidavuskavade suunised**. Suunised võimaldavad paindlikkust kavade kohandamiseks praeguse olukorraga ja RePowerEU peatükkide ettevalmistamiseks. Selles tunnistatakse tarneahelate häiretest, energiahindadest ja inflatsioonist tulenevaid probleeme ning pakutakse liikmesriikidele tõhusaid lahendusi esialgsete kavade kõrgelennulisuse säilitamiseks. Komisjon soovib tungivalt liikmesriikidel lisada oma muudetud taaste- ja vastupidavuskavadesse lihtsad ja tõhusad meetmed, et ettevõtteid viivitamata toetada ja suurendada nende konkurentsivõimet:

- i) **ühtsed kontaktpunktid** taastuvate energiaallikate ja kliimanetraalsetele projektidele lubade andmiseks, et kiirendada, digiteerida ja ühtlustada protsesse, mille eesmärk on saada vajalikud heakskiidud ja load kliimanetraalsete projektide ehitamiseks ja käitamiseks; sellele lisandub haldussuutlikkuse sihtotstarbeline suurendamine, et kõrvaldada lubade andmisega seotud haldusalased kitsaskohad; ii) **maksusoodustused** või muud liiki toetus keskkonnahoidlike kliimanetraalsete tehnoloogiate investeringutele, mida ettevõtteid teevad kas maksukrediidi, kiirendatud amortisatsiooni või keskkonnahoidlike investeerimisvarade omandamise või parandamisega seotud toetuse vormis;
- iii) ning investeerimine tööjõu varustamisse tööstuslikuks üleminekuks vajalike **oskustega**.

Euroopa Investeerimispanka (EIP) grupp toetab [kava „RePowerEU“](#) kõigi eesmärkide saavutamist täiendavate laenude ja omakapitaliga¹⁶. Komisjon ja EIP grupp jätkavad koostööd uurimaks, kuidas EIP grupp saaks tõhustada oma puhta tehnoloogiaga seotud ja muid rohelist kokkulepet toetavaid meetmeid.

Programm „InvestEU“

Programmil „InvestEU“ on head võimalused edendada kliimanetraalseid investeringuid Euroopa Liidus. InvestEU on liidu vahend ELi prioriteetsetes valdkondades tehtavate erainvesteringute hoogustamiseks. EL toetab EIP, EIFi, EBRD ja 14 muu rakenduspartneri kaudu avaliku ja erasektori investeringuid kliimanetraalsesse tehnoloogiasse ja tööstusinnovatsiooni. Toetatavateks projektideks on näiteks akutehnoloogia teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon, kriitilise tähtsusega toorainete ringlussevõtt, näidistehased

¹⁵ See lisandub olemasolevatele 5 % ümberpaigutusvõimalustele ühtekuuluvuspoliitika vahenditest (kuni 17,9 miljardit eurot).

¹⁶ EIP edendab kava „REPowerEU“ toetavat puhta energeetika rahastamist. Pressiteade on kättesaadav aadressil: <https://www.eib.org/en/press/all/2022-450-eib-boosts-clean-energy-financing-in-support-of-repowereu-plan>

elektrisõidukite akude tarneahelas kasutatavate materjalide tootmiseks, vesinikajami tehnoloogiad, uuenduslikud täiustatud biokütusetehased ning terasetööstuse kõrgtehnoloogilised tootmisseadmed. Programmi „InvestEU“ kaudu saab ELi 26,2 miljardi euro suuruse eelarvetagatise toel kaasata rohkem kui 372 miljardit eurot avaliku, kuid enamjaolt erasektori rahalisi vahendeid.

Praeguseks on komisjon allkirjastanud InvestEU tagatislepingud kogusummas 21 miljardit eurot. Nende tagatislepingute alusel on EIF juba allkirjastanud programmi „InvestEU“ tagatislepingud 19 liikmesriigi 48 finantsvahendajaga, et anda Euroopa VKEdele ja väikestele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele 2,3 miljardit eurot laenu, ning 54 lepingut 14 liikmesriigi fondidega omakapitaliinvesteeringuteks summas 1,9 miljardit eurot¹⁷.

Näited programmist InvestEU toetatud EIP ja EIFi investeeringutest puhta tehnoloogia vallas:

- 37 miljoni eurone EIP investeering katodi aktiivaine lähtematerjali (p-CAM (precursor cathode active material)) kommertskasutuses olevasse näidistootmisjaama. P-CAMi kasutatakse elektrisõidukite akude (kõrgtehnoloogiliste liitiumioonakude elementide) tarneahelas.*
- 315 miljoni eurone EIP laen ühisettevõttele mootorsõidukite vesinikajamite tehnoloogia ja tootearenduse ning aktiivsete ohutussüsteemide vallas.*
- 32 miljoni eurone EIP investeering traktorite ja maastikusõidukite jõuülekanDESüsteeme tootva ning põllumajandusmasinate elektrifitseerimistehnoloogiaga tegeleva ettevõtte teadus- ja arendustegevusprojektide toetamiseks.*
- 101 miljoni eurone EIFi tagatis fondile, millest toetatakse varases arengujärgus tehnoloogiaettevõtteid (riskikapital), suure kasvupotentsiaaliga tööstusettevõtteid ning dekarboniseerimise sektori ettevõtteid (taastuvenergiaprojektid ja kestlikkusega tegelevad ettevõtted).*
- 125 miljoni eurone laen ehitatavale katoodmaterjalide tootmisrajatisele. Katoodmaterjalid tarnitakse peamiselt elektrisõidukites kasutatavate kõrgtehnoloogiliste liitiumioonakude tootjatele.*

Selleks et täita roheline kokkuleppe tööstuskava eesmärgid õigeaegselt, tuleks InvestEU menetlusi lihtsustada ja viia selle tooted kooskõlla praeguste vajadustega. Tagatislepingud ja finantstooted tuleb viia kooskõlla läbivaadatud riigiabiraamistikuga, samas kui üldise grupierandi määruse erisätted lihtsustavad märkimisväärselt InvestEU riiklike osade riigiabi aspekte. Selleks et tegeleda prioriteetsete projektide, näiteks üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide rahastamisvajadustega tõhusalt ja õigeaegselt, jätkab komisjon koostööd EIP – ELi panga – ja teiste partneritega.

Programmi „InvestEU“ kaudu rahastamine toimub suures osas projektide algusjärgus, kuna suurim osa rahastusest pärineb taasterahastust „NextGenerationEU“. 2023. aasta lõpuks tuleb ELi tagatisest eraldada 14,83 miljardit eurot, jättes ajavahemikuks 2024–2027 ainult 11,37 miljardit eurot. Võttes arvesse tulevases ajutises kriisi- ja üleminekuraamistikus ette nähtud läbivaadatud rahastamiskõlblikkuse tingimusi, võib samal ajal eeldada, et nõudlus InvestEU toetuse järele suureneb märkimisväärselt. Eelkõige suurendaks ajutise kriisi- ja üleminekuraamistikuga hõlmatud valdkondade tootmisprojektide praeguste rahastamispiirangute kaotamine nõudlust ELi tagatise järele ja selle kasutamist

¹⁷ Lisaks oli EIP 2022. aasta detsembriski sõlminud programmi „InvestEU“ raames lepingud 29 tehingu kohta üheksas liikmesriigis summas 2,3 miljardit eurot, et rahastada teadus- ja innovatsiooniprojekte, kestlikku taristut ning sotsiaalseid investeeringuid ja oskusi.

rakenduspartnerite poolt. Seetõttu hindab komisjon, kuidas saaks programmi „InvestEU“ üldist rahastamist suurendada, eelkõige ajavahemikuks 2024–2027.

Innovatsioonifond

Innovatsioonifondist toetatakse sellise tehnoloogia ja lahenduste väljatöötamist ja esmast kasutuselevõttu, millega dekarboniseeritakse energiamahukat tööstust, edendatakse taastuvenergiat ja energia salvestamist (sh akudes ja vesiniku näol) ning tugevdatakse kliimanetraalseid tarneahelaid, toetades akude, tuule- ja päikeseenergia, elektrolüüsiseadmete, kütuseelementide ja soojuspumpade oluliste komponentide tootmist. Kümne aasta jooksul eraldatakse innovatsioonifondist hinnanguliselt 40 miljardit eurot.

Läbivaadatud ja ajakohastatud heitkogustega kauplemise süsteemi direktiiviga, milles lepiti 2022. aasta lõpus kokku paketi „Eesmärk 55“ raames, võimaldatakse innovatsioonifondil toetada konkureeriva pakkumismenetluse teel 100 % rahastamispuudujäägist, et suurendada puhta tehnoloogia kasutuselevõttu ja tootmist. Innovatsioonifond võib seega toimida sellise toetuse ühtse Euroopa kontaktpunktina, vähendades seeläbi investorite raskusi erinevate tuluvoogude ja rahastamisallikate koondamisel.

Komisjon käivitab 2023. aasta sügisel esimese enampakkumise või konkureeriva pakkumise taastuvallikatest toodetud vesiniku tootmise toetamiseks. Pakkumise võitjad saavad kümne aasta jooksul iga taastuvallikatest toodetud vesiniku kilogrammi eest kindlaksmääratud lisatasu. Sellel on samasugune mõju nagu USA inflatsiooni vähendamise õigusaktis sätestatud tootmise maksukrediitid, kusjuures erinevus seisneb selles, et saadud pakkumistel põhinev lisatasu muudab ELi toetuse kulutõhusaks, kiireks ja halduslikult lihtsaks. Selle esimese, orienteeruvalt 800 miljoni eurose eelarvega pilootpakkumise tingimused kuulutatakse välja 2023. aasta juunis. Pilootpakkumisele järgnevad täiendavad enampakkumised või muud vesiniku tootmise ja kasutamise toetusvormid, millega aidatakse kaasa kava „REPowerEU“ vesinikualaste eesmärkide saavutamisele, hõlmates seega vesinikupanga ELi-sisest osa.

Sellele kogemusele tuginedes kaalub komisjon uue konkureeriva pakkumismehhanismi laiendamist, et suurendada päikese- ja tuuleenergia, akude ja elektrolüüsiseadmete komponentide tootmist, tuginedes ELi kliimanetraalsektori vajaduste analüüsile, turu suurusele ja projektide võimalikule ettevalmistamisele. Ka siin antaks innovatsioonifondist toetust tootmissubsidiidina, mitte 60 % ulatuses asjakohastest kuludest, nagu on fondi praegune tava.

Lähiaastatel ELi heitkogustega kauplemise süsteemi tulud suurenevad. Suurem osa sellest summast kujuneb riiklikest tuludest, mida liikmesriigid peavad kasutama kliimameetmeteks. Komisjon kutsub liikmesriike üles eraldama osa sellest tulust kliimanetraalse tehnoloogia tootmise elavdamiseks. Osaga heitkogustega kauplemise süsteemi suurenenud tuludest võiks toetada ka tõhusa ELi kliimanetraalse investeerimisvahendi, näiteks innovatsioonifondi tugevdamist¹⁸.

Seega on saadaval palju peamiselt innovatsioonile ja kasutuselevõtule suunatud vahendeid. Komisjon uurib võimalusi, kuidas saavutada suurem ühine ELi tasandi rahastamine, et toetada investeringuid kliimanetraalse tehnoloogia tootmisse, tuginedes käimasolevale investeerimisvajaduste hindamisele. Selleks et säästa ühtset turgu killustatuse eest ning saavutada maksimaalne sünergia ja maht, on oluline rakendada terviklikku Euroopa lähenemisviisi. Komisjon teeb liikmesriikidega koostööd lühiajalises perspektiivis,

¹⁸ See ei kahjusta HKSi kogutulu, mis on kasutatav taasterahastu „NextGenerationEU“ võla tagasimaksmiseks.

keskendudes eespool nimetatud vahenditele – REPowerEU, InvestEU ja innovatsioonifond – et leida üleminekulahendus, pakkumaks kiiret ja sihipärast toetust seal, kus seda kõige rohkem vajatakse, täiendades eespool kirjeldatud ajutisi ja sihipäraseid riigiabi muudatusi. Kuigi nende erinevate elementide kasutuselevõtt ei pruugi toimuda samal ajal, oleme pühendunud selle tervikliku Euroopa lähenemisviisi elluviimisele.

Keskpikas perspektiivis kavatseb komisjon esitada mitmeaastase finantsraamistiku muutmise raames enne 2023. aasta suve **Euroopa suveräänsusfondi** ettepaneku, et leida investeerimisvajaduste rahuldamiseks sobiv struktuur. Eesmärgiks on säilitada Euroopa edumaa rohe- ja digipöörde seisukohalt olulistes ja kujunemisjärgus tehnoloogiates alates arvutitehnoloogiast, sealhulgas mikroelektronikast, kvantarvutusest ja tehisintellektist kuni biotehnoloogia, biotootmise ja kliimanetraalse tehnoloogiani. Selle struktuurivahendi puhul tuginetakse üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide raames koordineeritud mitut riiki hõlmavate projektide kogemustele ning selle eesmärgiks on parandada kõigi liikmesriikide juurdepääsu sellistele projektidele, kaitstes seeläbi ühtekuuluvust ja ühtset turgu riigiabi ebavõrdsest kättesaadavusest tulenevate ohtude eest. Selleks et tagada suveräänsusfondi vastavus liikmesriikide vajadustele, teeb komisjon selle loomisel nendega koostööd.

2.2.3 Erarahastus

Ülekaalukalt suurem osa kliimanetraalsusele üleminekuks vajalikest investeringutest peab tulema erasektori vahenditest. Avaliku sektori poolsesse rahastamisse võib kaasata erainvesteeringuid, kuid sellest ei piisa investeerimispuudujäägi kaotamiseks. Edukaks kliimanetraalsusele üleminekuks on vaja väga suuri summasid, eelkõige erasektori rahastust, kapitaliturgude kaudu kogutud rahastamist paljudelt investoritelt, sealhulgas väikestelt jaeinvestoritelt ja suurtelt institutsioonilistelt investoritelt. Seega on väga olulised **hästi toimivad kapitaliturgud ja kestlik rahastamisraamistik**. EL peab tagama, et selle kapitaliturgudel oleks võimalik toetada ELi ettevõtete, eelkõige strateegiliste tööstussegmentide rahastamise vajalikku mahtu ja mitmekesisust.

EL peab suurendama jõupingutusi täielikult väljaarendatud kapitaliturgude liidu loomiseks. Kapitaliturgude liidu eesmärk on suurendada üksikute kapitaliturgude suurust ja nende piiriülest integratsiooni, et parandada sh puhta tehnoloogia sektoris tegutsevate üksikisikute ja ettevõtjate rahastamis- ja investeerimisvõimalusi.

Süvendatud ja tõeliselt integreeritud ühtse kapitalituruga antaks ELi ettevõtetele vahendid enda rahastamiseks ja laienemiseks ning vähendataks sõltuvust pankadepoolsest rahastamisest, samuti rohepöörde juhtimiseks vajalike rahaliste vahendite hankimiseks. Kapitaliturgude liidu edendamine on seega oluline panus komisjoni poliitiliste eesmärkide saavutamisse, milleks on Euroopa ettevõtete keskkonnahoidlik ja digitaalne ülemaailmne konkurentsivõime ning ELi avatud strateegiline autonoomia.

Täielikult integreeritud ELi kapitalituru saavutamine nõuab kõigilt peamistelt sidusrühmadelt suuremat ambitsioonikust ja pühendumust, et jõuda **kiiresti kokkuleppele komisjoni seadusandlike ettepanekute suhtes, millega rakendatakse kapitaliturgude liidu 2020. aasta tegevuskava.**

ELi kestliku rahastuse raamistikuga toetatakse investorite ja ettevõtjate jõupingutusi suurendada oma investeeringuid, mis oleksid kooskõlas Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärkidega. ELi kestliku rahastamise poliitikaga toetatakse rohepööret, muutes keskkonnahoidlike projektide ja ettevõtete erasektoripoolse rahastamise lihtsamaks ja

atraktiivsemaks, nagu on meelde tuletatud uuendatud kestliku rahastamise strateegias¹⁹.

2.3. Oskuste edendamine

Rohepööre peab olema inimkeskne ja kaasav, et tagada võrdsed ja õiglased tulemused, luua kvaliteetseid töökohti ja mitte jätta kedagi kõrvale. Euroopa majanduses oli 2019. aastal 4,5 miljonit rohelist töökohta,²⁰ võrreldes 3,2 miljoniga 2000. aastal. Rohepöördega suurendatakse nõudlust uute oskuste järele kõigil tasanditel, mis nõuab töötajatelt ulatuslikku oskuste täiendamist ja ümberõpet. Ainuüksi akutööstuses prognoositakse, et nad vajavad 2025. aastaks täiendavalt 800 000 töötajat. Järgmisel kümnendil on konkurents talentide pärast terav. Meie tööstuse tootlikkus, ühiskonna jõukus ja kliimaneutraalsuse eesmärkide saavutamise võime sõltuvad meie võimest töötajaid tööl hoida ja ligi meelitada. **Seepärast tuleb roheline kokkuleppe tööstuskava kolmandas sambas keskenduda keskkonnahoidlikele ja digitaalsetele oskustele kõigil tasanditel ja kõigi inimeste puhul, kusjuures kava keskmes on naiste²¹ ja noorte²² kaasamine.**

Nõudlus talentide järele on terav. Tööjõupuudus, mida näitab vabade töökohtade määr,²³ on aastatel 2015–2021 rohepöördede jaoks olulistest sektorites kahekordistunud²⁴ ning rohepöördede seotud tehnilised oskused on kasvavas nõudluses²⁵. Kuna hinnangute kohaselt aitaks kaksiküleminekule kaasa 35–40 % kõigist töökohtadest, ületavad rohemajanduses nõutavad tehnilised oskused, sealhulgas digioskused ja haridustase konventsionaalses majanduses nõutavat²⁶. Üldine tööviljakus on keskkonnahoidlikes sektorites kõrgem, näiteks **puhta energia sektoris on tootlikkus ligikaudu 20 % kõrgem kui kogu majanduses keskmiselt**, muutes keskkonnasäästlikud kutseoskused tulevase heaolu seisukohast veelgi olulisemaks²⁷.

EL võtab meetmeid, et tegeleda oskustega seotud probleemidega, mis tulenevad rohe- ja digipöördest, kasutades selleks oma üldist raamistikku – **Euroopa oskuste tegevuskava**, mis toimib koostöös **Euroopa haridusruumiga**²⁸. **Euroopa oskuste paktiga**, mille teist aastapäeva hiljuti tähistati, toetatakse 14 ulatuslikku partnerlust Euroopa tööstusökosüsteemides, mis aitavad neil anda tööjõule süsinikuneutraalsele ja digitaalsele

¹⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52021DC0390>

²⁰ Tuginedes Eurostati keskkonnahoidlike töökohtade määratlusele („Keskkonnakaupade ja -teenuste sektori tööhõive“) ja Eurostati andmetele „Keskkonnamajandus – tööhõive- ja majanduskasvustatistika“, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Environmental_economy_%E2%80%93_statistics_on_employment_and_growth&old_id=583805#Development_of_key_indicators_for_the_environmental_economy.

²¹ Naiste tööhõive oli 2022. aasta teises kvartalis 69,5 %, meeste puhul 80,2 % ja keskmiselt 74,9 %. 60–64-aastaste tööhõive oli 48,2 %, võrreldes keskmiselt 74,9 % ga vanuserühmas 20–64 aastat.

²² Kuigi töötuse määr langes 2022. aasta novembris rekordiliselt madalale 6,0 %-le, on noorte (alla 25-aastaste) töötus üldisest töötusest 2,5 korda suurem.

²³ Vabade ametikohtade määr on vabade töökohtade osakaal vabade töökohtade koguarvust ning seda peetakse sektori tööjõupuuduse üheks parimaks näitajaks.

²⁴ Need sektorid hõlmavad elektri-, auru-, gaasi- ja kliimaseadmeid, transporti, ehitust ja tootmist. ELi tasandil ei ole kahjuks kättesaadavad andmed veevarustuse, kanalisatsiooni, jäätmekäitluse ja saastekäitluse kohta, mida peetakse samuti ülemineku võtmeks.

²⁵ Põhineb Eurostati keskkonnahoidlike töökohtade kitsal määratlusel („Keskkonnakaupade ja -teenuste sektori tööhõive“). Tööjõupuudus, mida näitab vabade töökohtade määr, on aastatel 2015–2021 rohepöördede jaoks olulistest sektorites kahekordistunud.

²⁶ ILO 2019. aasta aruanne: Keskkonnasäästlikumaks tulevikuks vajalikud oskused: ülemaailmne ülevaade, aadressil: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/documents/publication/wcms_732214.pdf

²⁷ Teadusuuringute Ühiskeskuse puhta energia tehnoloogia vaatluskeskus (CETO): Puhta energia tehnoloogia üldine strateegiline analüüs – hetkeseisu ülevaade 2022: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC131001/2022.5375.pdf>

²⁸ COM (2022) 625

majandusele üleminekuks vajalikud oskused. Partnerlustega edendatakse ettevõtete, töötajate, riigiasutuste, sotsiaalpartnerite, haridus- ja koolitusteenuste osutajate ning tööturuasutuste kooskõlastatud meetmeid. Praeguseks on lepinguga ühinenud üle 1 000 liikme, kelle hulgas on suured rahvusvahelised ettevõtted, VKEd, kohalikud koolituspakkujad ja kaubanduskojad. Ühiselt on nad **lubanud toetada kuue miljoni inimese oskuste täiendamist ja ümberõpet**. Lisaks kohustub puhta energia tööstusfoorum suurendama oskuste arendamiseks tehtavaid jõupingutusi ja investeeringuid.

Digiõppe tegevuskava, digikümnendi ning digiõppe ja -oskuste struktureeritud dialoogiga, mis toimus 2022. aastal, on sillutanud teed haridussüsteemide reformimise meetmete kiirendamiseks ning põhi- ja kõrgema taseme digioskuste pakkumiseks kogu majanduses ja igas vanuses inimestele. See annab tugeva lähtepunkti tagamaks, et nii ühiskond kui ka ettevõtted saavad digioskusi kasutada loodusvarade täpsemaks ja tõhusamaks kasutamiseks, et saavutada keskkonnale positiivsem mõju.

Hiljutises teatises **talentide kasutamise kohta Euroopa piirkondades** toetatakse poliitikameetmeid, millega aidatakse omandada ja arendada rohepöördeks vajalikke oskusi kõigis ELi piirkondades²⁹.

Euroopa oskuste aasta 2023 on ainulaadne võimalus arendada oskusi, mida on vaja kiiresti muutuvast majandusest edu saavutamiseks ja jõupingutuste suurendamiseks. ELil ja selle liikmesriikidel on aeg olla julgemad ja ambitsioonikamad hariduse ja oskuste tegevuskava järkjärgulisel muutmisel ning rakendada ELi raamistiku pakutavaid võimalusi³⁰:

- Komisjon teeb liikmesriikidega koostööd, et seada eesmärgid ja näitajad, **mille abil jälgida** oskuste ja töökohtade **pakkumist ja nõudlust rohepöörde seisukohast olulistest sektorites**. Kliimanetraalse tehnoloogia sektoris püsib jätkuvalt sooline ebavõrdsus. Näiteks on naised alaesindatud kutsehariduses ja kõrghariduses teaduse, tehnoloogia, inseneria ja matemaatika (STEM) allvaldkondades, mis on energiasektori jaoks väga olulised³¹. Taastuvenergia sektoris moodustavad naised tööjõust vaid kolmandiku,³² seega on seal olemas konkreetne võimalus naiste andeid kasutusele võtta.
- Komisjon teeb koostööd liikmesriikide ja kõrgharidussektoriga, et rakendada **Euroopa ülikoolide strateegiat**³³, millel on tulevikukindlate oskuste tagamisel põhiroll. EL annab selleks märkimisväärset rahalist toetust, sealhulgas programmi „Erasmus+“ Euroopa ülikoolide algatuse kaudu (1,1 miljardit eurot).
- Lisaks peame liigi meelitama ja hoidma Euroopas tippandeid, eelkõige loodusteaduste, tehnoloogia, inseneriteaduste ja matemaatika vallas. Peame leidma rahvusvahelistele loodusteaduste, tehnoloogia, inseneriteaduste ja matemaatika üliõpilastele ja teadlastele uusi võimalusi Euroopasse jõudmiseks.
- 2023. aasta veebruariks luuakse oskuste pakti raames maismaa taastuvenergia alane ulatuslik partnerlus. Partnerluse raames määratakse kindlaks kohustused ja eesmärgid

²⁹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: „Talentide kasutamine Euroopa piirkondades“, COM(2023)32 final.

³⁰ Näiteks mikrovalifikatsioonitunnistused, isiklikud õppekontod, digioskused ja haridusalased soovitusel.

³¹ See tähendab naisleiutajatega seotud patenditaotluste väiksemat osakaalu (2021. aastal ainult 20 % kõigis patendiklassides ja veidi üle 15 % kliimamuutuste leevendamise tehnoloogiate puhul), naiste asutatud või kaasutatud idufirmade väiksemat osakaalu (ELis 2021. aastal vähem kui 15 %) ning naiste juhitud ettevõtetesse investeeritud kapitali väiksemat mahtu (ELis 2021. aastal ainult 2 % ainult naiskoosseisuga idufirmades ja 9 % segakoosseisuga idufirmades). Allikas: CETO: Euroopa Liidu puhta energia tehnoloogia üldine strateegiline analüüs – hetkeseisu ülevaade 2022

³² 2019. aastal 32 % (Puhta energia tööstusfoorum, puhta tehnoloogia sektori oskusi käsitlev ühisdeklaratsioon, https://commission.europa.eu/system/files/2022-06/ceif_joint_statement_on_skills.pdf)

³³ COM (2022) 16

ning koostatakse Euroopa taastuvenergiasektori konkreetsete oskuste täiendamise- ja ümberõppevajaduste visioon.

- Käesoleva aasta lõpuks luuakse **soojuspumpade valdkonna oskuste partnerlus** ning praegu tehakse jõupingutusi energiatõhususe alase oskuste partnerluse loomiseks.
- Euroopa akuliidu akadeemia³⁴ eeskujul teeb komisjon ettepaneku luua **kliimaneutraalse tööstuse akadeemiad**, et käivitada oskuste täiendamise ja ümberõppe programmid rohepöörde jaoks strateegilistes tööstusharudes nagu toorained, vesinik ja päikeseenergia. Komisjon loob akadeemia, milles pakutakse kestliku ehituse alaseid veebi- ja tavakoolitusi, keskendudes bioressursipõhiste materjalide kasutamisele, ringlusele ja digitehnoloogiale.

Oskuste valideerimine koos jõupingutustega toetada liikmesriikide ja kolmandate riikide kvalifikatsioonide tunnustamist ning tööjõu liikuvuse poliitika võib hõlbustada inimeste oskuste ja tööandjate vajaduste vastavusse viimist. Inimesed õpivad mitmel viisil ja erinevas kontekstis väljaspool formaalseid haridus- ja koolitusstruktuure. Selle toetamiseks:

- **hõlbustab** komisjon ELi oskuste tegevuskava raames **kvalifikatsioonide tunnustamist**. See võimaldaks tunnustamist kiirendada ja vähendada halduskoormust, toetades kvalifikatsioonide kiiret kontrollimist tööandjate ja koolituspakkujate poolt.
- Lisaks kaalub komisjon, kuidas **kombineerida oskuste esikohale seadmise lähenemisviisi, milles tunnustatakse tegelikke oskusi olemasolevate kvalifikatsioonidel põhinevate lähenemisviisidega** ELi liikuvate kodanike ja kolmandate riikide kodanike huvides.
- Selleks et meelitada ligi talente väljastpoolt ELi, uurib komisjon oskustel põhinevat lähenemisviisi, et hõlbustada kolmandate riikide kodanike juurdepääsu ELi tööturgudele prioriteetsetes sektorites, luues selleks **ELi talendireservi**, ning esitab kolmandate riikide kodanike kvalifikatsioonide tunnustamise ettepaneku.

Uusi oskusi omandavate inimeste toetamiseks on võimalik ära teha rohkem. ELil on **oskuste arendamise rahaliseks toetamiseks** tugevad poliitikaraamistikud. Nõukogu soovitustega toetatakse mitmeid oskuste reforme isiklike õppekontode ja mikro kvalifikatsioonitunnistuste vallas, et tagada kvaliteetne ja tõhus õpipoisiõpe ning kutseharidus ja -õpe. Selleks et nende poliitiliste reformidega saavutataks terves Euroopas kooskõlastatud konkreetset tulemust, on vaja **ühtlustada nii avaliku kui ka erasektori poolset rahastamist, mis võiks hõlmata järgmist:**

- VKEdele koolituseks antava abi puhul suurendatakse üldise grupierandi määruse ülemmäära kahelt miljonilt eurolt kolmele miljonile eurole.
- Selliste projektide riigiabi nõuetele vastavuse hindamisel võetakse arvesse meetmeid, mis pakuvad töötajatele oskuste omandamise võimalusi üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide raames³⁵.
- Selleks et stimuleerida suuremaid investeeringuid uue kliimaneutraalse tehnoloogia ja tootmisprotsesside alasesse koolitamisest, uurib komisjon ettevõtete koolituskulude käsitlemist pigem investeeringu kui kulu või tegevuskuluna.

³⁴ Euroopa akuakadeemia koolitab ja õpetab 2025. aastaks ümber ligikaudu 800 000 töötajat ja täiendab nende oskusi.

³⁵ Üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide suuniste punkt 18: Komisjoni teatis – Kriteeriumid, mis võimaldavad analüüsida üleeuroopalise tähtsusega projektide elluviimise toetamiseks antava riigiabi kokkusobivust siseturuga (ELT C 528, 30.12.2021, lk 10–18).

Kättesaadavad on ka ELi rahalised vahendid. 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku ja taasterahastu „NextGenerationEU“ raames toetatakse ligikaudu 64,8 miljardi euro ulatuses investeeringuid oskuste omandamise, ümberõppesse ja oskuste täiendamisse³⁶. Sellest 64,8 miljardist eurost on ühtekuuluvuspoliitika **Euroopa Sotsiaalfond+** (ESF+) kaudu peamine ELi vahend, millega toetatakse investeeringuid oskustesse, ning sellest tehakse 5,8 miljardit eurot kättesaadavaks keskkonnahoidlikele kutseoskustele ja töökohtadele. **Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERF)** täiendatakse ESF+i investeeringutega oskustesse, haridusse ja koolitusse, sealhulgas taristusse. **Õiglase ülemineku mehhanismist** toetatakse kolme miljardi euroga töötajate koolitust ja oskuste arendamist, et kohaneda rohepöördega.

Taaste- ja vastupidavusrahastust antakse märkimisväärset rahalist toetust. Neliteist liikmesriiki lisavad oma riiklikesse taaste- ja vastupidavuskavadesse keskkonnasäästlike kutseoskuste ja töökohtade alase koolituse meetmed, mille kogusumma on ligikaudu 1,5 miljardit eurot.

2.4. Kaubandus ja vastupidavad tarneahelad

EL tervitab kogu maailmas kliimanetraalsuse ja keskkonnasäästlikkuse saavutamise nimel tehtud algatusi. Kliimanetraalsuse eesmärki on kõige parem saavutada, kui kliimanetraalse tehnoloogia stiimulitega kaasnevad õiglase konkurentsi ja avatud kaubanduse põhimõtted. **Rohelise kokkuleppe tööstuskava neljas samm koosneb ülemaailmsest koostööst ja kaubanduse toimimisest puhtale majandusele ülemineku nimel.**

ELi konkurentsivõime ja poliitiline tugevus tulenevad kaubandusjõust. EL on jätkuvalt ülemaailmsete investeeringute atraktiivne sihtkoht. Me ei oleks saavutanud oma vastupidavust ega suutnud ületada viimaste aastate probleeme, kui ei oleks olnud tagatud kaubandusest tulenev tõhusus ja kõigile kasulikud partnerlused, mille löime kolmandate riikidega. Samal ajal on ebaausate ja pealesunnituid tavade sagenemine pannud meid välja töötama uusi vahendeid ja jõustama oma õigusi, et säilitada võrdsed tingimused³⁷. Kokkuvõttes kajastab see ELi püüdlusi avatud strateegilise autonoomia suunas.

Avatud kaubandus on oluline element meie strateegias säilitada ELi liidripositsioon kliimanetraalse tehnoloogia vallas. Kaubanduspoliitika hoiab ühtse turu seotuna majanduskasvu keskustega väljaspool meie maailmajagu, tagades samas juurdepääsu rohepöörde jaoks olulistele sisenditele. Üheks küljest loob avatud kaubandus võimalusi meie tööstusele, avades uusi eksporditurge ja tuues mastaabisäästu. Teisest küljest võimaldab see juurdepääsu toorainele, osadele, komponentidele ja teenustele, mida tööstus vajab, arvestades et kaks kolmandikku meie impordist annavad vahetooted.

EL teeb koostööd oma partneritega, et edendada stabiilsust rahvusvahelises kaubanduses ning tugevdada investorite ja ettevõtete õiguskindlust, jätkates **Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) toetamist**, sealhulgas selle reformimise teel. WTO täidab rolli kliimanetraalsuse toetamisel, pakkudes foorumit aruteludeks rohepöörde kaubanduspektide üle, selgitades, kuidas edendada keskkonnahoidlike investeeringuid viisil, millega minimeeritakse kaubandusmoonutused, ning parandades nii kaubandust kui ka kliimat negatiivselt mõjutavate toetuste korda.

Komisjon jätkab ka ELi **vabakaubanduslepingute** võrgustiku edendamist, kasutades tõhusa

³⁶ Euroopa Sotsiaalfond+, Erasmus, programm „Euroopa horisont“, Euroopa Regionaalarengu Fond, programm „Digitaalne Euroopa“, taaste- ja vastupidavusrahastu ning õiglase ülemineku fond.

³⁷ Selleks tuleb muuhulgas tugevdada ELi suutlikkust kontrollida ja kaitsta oma piiri, mis on eelseisva tollireformi peamine eesmärk.

rakendamise ja jõustamise kaudu maksimaalselt ära juba kehtivaid lepinguid. Eelkõige töötab komisjon selle nimel, et viia 2023. aasta suveks lõpule läbirääkimised Austraaliaga ning teha märkimisväärseid edusamme India ja Indoneesiaga, uurides seejuures võimalusi teiste India ja Vaikse ookeani piirkonna partneritega. Komisjon esitab ka ettepaneku ratifitseerida lepingud Tšiili, Mehhiko ja Uus-Meremaaga ning püüab teha edusamme Mercosuriga. Komisjon püüab sõlmida ka majanduspartnerluslepingu Keeniaga.

Komisjon toetab puhtale majandusele üleminekut, jätkates partneritega lisaks traditsioonilistele kaubanduslepingutele muude koostöövormide arendamist. Koos USAga loodud kaubandus- ja tehnoloogianõukogu ning Indiaga ettevalmistamisel oleva kaubandus- ja tehnoloogianõukogu näol sünnivad uued koostöövahendid. **ELi-USA inflatsiooni vähendamise seaduse rakkerühmas** töötavad EL ja USA pragmaatiliste lahenduste nimel ELi muredele, et säilitada ja tugevdada Atlandi-üleseid väärtusahelaid ning tagada positiivne koostöö ühises huvis saavutada kliimanetraalsus.

EL on välja töötanud **kestliku investeerimise hõlbustamise lepingud**, eelkõige Aafrika partneritega, et lihtsustada investeringute ligimeelitamist ja laiendamist, integreerides samal ajal keskkonna- ja tööõigusega seotud kohustused. Kliima- ja energiaküsimused on oluline partnerlusvaldkond **Global Gateway** raames, mis on ELi panus ülemaailmse investeerimislohe vähendamisse kogu maailmas. Lisaks toetab EL arenguriike nende püüdlustes kohaneda ELi autonoomsete kestlikkusnõuetega ja neid täita. EL arendab edasi oma poliitilist dialoogi ning teadusuuringute ja innovatsiooni konkreetseid meetmeid Vahemere Liidu ja Aafrika Liiduga, et edendada koostööd taastuvenergia ja saastevaba vesiniku vallas³⁸. Komisjon teeb ettepaneku viia investeringud, mis tehakse muudesse olulistesse partnerlusvaldkondadesse nagu digivaldkond või transport, veelgi paremini kooskõlla kliimanetraalsuse eesmärgiga. Komisjon jätkab energiase, transporti ja digitaalsesse ühendatusesse tehtavate kestlike investeringute toetamist Lääne-Balkani, idapartnerluse ja lõunanaabruse majandus- ja investeerimiskavade rakendamise kaudu.

Samuti töötatakse välja mitu **uut algatust**.

- Teeme koostööd sarnaselt meelestatud partneritega, et luua **kriitilise tähtsusega toorainete rühm**, et saavutada konkurentsivõimelise ja mitmekesise tööstusbaasiga turvaline, kestlik ja taskukohane ülemaailmne toorainearu, mis on hädavajalik meie rohe- ja digipöördeks. Olemasolevatele rahvusvahelistele algatustele tuginedes töötab rühm välja põhimõtted, et kokku tuua toorainetarbijad ja ressursirikkad riigid ning edendada koostööd, et võimaldada ressursirikastel arengumaadel väärtusahelas ülespoole liikuda.
- Töötame välja **puhta tehnoloogia/kliimanetraalsed tööstuspartnerlused**³⁹, millega edendatakse kliimanetraalse tehnoloogia üleilmset kasutuselevõttu ja toetatakse ELi tööstussuutlikkuse rolli ülemaailmse puhtale energiale ülemineku ettevalmistamisel.
- Töötame välja **ekspordikrediidi strateegia**, mis hõlmab **ELi ekspordikrediidirahastut** ja **ELi rahastamisvahendite tõhusamat koordineerimist**. Nende abil saab edendada sidusust selliste ELi poliitikavaldkondadega nagu Euroopa roheline kokkulepe või Global Gateway, millega lubati investeerida taristutesse, mis on kooskõlas kliimanetraalsuse saavutamise viisidega.

Avatus õitseb vaid seal, kus püsib õiglus. Maailma riigid on rohepöörde toetuseks välja töötanud uusi algatusi. Kui avaliku sektori mõju eraturule on suurem, loovad moonutused

³⁸ EL on programmi „Euroopa horisont“ raames käivitanud sihtotstarbelise Aafrika algatuse ja Vahemere piirkonna algatuse, millest mõlemasse investeeritakse kokku ligikaudu 300 miljonit eurot.

³⁹ Ellukutsujaks kaubandusministrite kliimakoalitsioon:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/IP_23_248

ebavõrdsed tingimused ja konkurents muutub ebaõiglaseks. Erilist muret valmistavad mitteturumajanduslikud riigid. EL soovib juhtida jõulist reageerimist nende suundumustega tegelemiseks.

Esiteks jätkab komisjon **kaubanduse kaitsemeetmete** täielikku kasutamist, et kaitsta ühtset turgu selliste ebaausate kaubandustavade eest nagu dumping ja moonutavad subsiidiumid, keskendudes sektoritele, mis on keskse tähtsusega ELi kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamisel. Samuti astume täiendavaid samme tagamaks, et meie meetmetest ei hoitaks kõrvale.

Keskonnahoidlike stiimulite üle maailma levides tagab komisjon, et välisriigi subsiidiumidega ei kahjustata ebaõiglaselt Euroopa tööstuse konkurentsivõimet. **Välisriigi subsiidiume käsitlev määrus** jõustus 12. jaanuaril 2023 ja sellega nähakse ette täiendav vahend kolmandate riikide antud subsiidiumide uurimiseks, võttes arvesse nende konkreetset mõju siseturule. EL teeb partneritega koostööd ka selleks, et kindlaks teha moonutavad subsiidiumid või ebaausad kaubandustavad, mis on seotud intellektuaalomandi varguse või sunniviisilise tehnosiirdega mitteturumajanduslikes riikides, näiteks Hiinas, ning nendega tegeleda.

Komisjon edendab ka vastastikkust juurdepääsu riigihanketurgudele. Komisjon on valmis võtma **rahvusvaheliste hangete instrumendi** esmakordselt kasutusele 2023. aastal, et tagada ELi ettevõtetele võrdne juurdepääs kolmandate riikide hanketurgudele.

Samuti peaksid EL ja selle liikmesriigid kasvavate geopoliitiliste pingete ajal tegema oma huvide kaitseks koostööd. **ELi välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute raamistikuga** aidatakse kaasa tõhusale koordineerimisele, et kaitsta peamisi Euroopa varasid ja kollektiivset julgeolekut. Vaatame läbi mehhanismi toimimise ja hindame, kuidas saaks selle tõhusust veelgi parandada, seadmata ohtu meie avatust välismaistele otseinvesteeringutele. Samal ajal koordineerime oma tegevust liitlastega, sealhulgas G7 eesistujariigi Jaapani esitatud majandusjulgeoleku tööprogrammis. Kui ELi **survestamisvastane õigusakt** vastu võetakse, pakub see asjakohaseid vahendeid kiireks reageerimiseks majanduslikule hirmutamisele.

3. KOKKUVÕTE

EL on jätkuvalt kestlike investeeringute atraktiivne sihtkoht. Euroopa ühtne turg on viimase 30 aasta jooksul toonud väga suurt majanduslikku kasu, suurendades ELi aastast SKPd keskmiselt 8–9 %⁴⁰. Euroopa ärimudel tugineb avatusele, Euroopa sotsiaalmudel pakub haridust, töötajate sotsiaalkaitset ning tervise- ja keskkonnakaitset. Pakume ettevõtlussõbralikku keskkonda (nt taristu kvaliteet, õigusriik). Koos ausa konkurentsi ning enneolematu õigusraamistikuga, mis on suunatud digi- ja rohepöördele, aitab see tagada investoritele vajaliku prognoositavuse.

Rohelise kokkuleppe tööstuskava eesmärk on lihtsustada, kiirendada ja ühtlustada stiimuleid, et säilitada ELi konkurentsivõime ja atraktiivsus kliimanetraalse tööstuse investeerimiskohana. EL ja selle liikmesriigid saavad koos saata ettevõtetele tugeva signaali, kiirendades ühtlasi kaksiküleminekut.

Lühiajalises perspektiivis ja eriti kõrgete energiahindade tõttu ebaausa konkurentsi silmitsi seistes on Euroopa tööstuse toetamiseks vaja ajutisi ja sihipäraseid lisameetmeid. Regulaatiivne keskkond tuleb kohandada uue tegelikkusega. See peaks olema lihtsam ja kiirem, et paremini täita ELi eesmärki saavutada kestlik kliimanetraalne majandus ja ühiskond.

⁴⁰ Aruteludokument 094: [Ühtse turu majandusliku mõju kvantifitseerimine struktuurses makromudelil \(europa.eu\)](#), Jan in't Veld, 2019.

Käesolev teatis on täiendav samm Versailles' tegevuskava⁴¹ rakendamisel. Selles esitatakse komisjoni vastus Euroopa tööstuse ees seisvatele lühiajalistele väljakutsetele. Komisjon võtab samuti arvesse Euroopa Ülemkogu üleskutset esitada enne märtsi kohtumist laiem strateegia ühtse turu pikaajalise konkurentsivõime edendamiseks selle 30. aastapäeval. Samuti kutsub komisjon liikmesriike üles kokku leppima majanduse juhtimise läbivaatamises.

Komisjon on valmis toetama tööstust ja ühiskonda üleminekul kestlikkusele, edendades investeeringuid uutesse tehnoloogiatesse ja pakkudes rahastamist, kui see on võimalik ja vajalik. Kvalifitseeritud elanikkonda investeerimiseks peavad koolitus ja haridus olema meie tulevikust lahutamatud. Kuna elame ühendatud maailmas ja rohepööre on ELi piire ületav reaalsus, jätkab komisjon oma kaubanduspartnerite kaasamist ja nendega koostöö tegemist avatud, kuid kindlameelsele lähenemisviisile tuginedes.

Komisjon kutsub juhte, valitsusi, seadusandjaid ja sotsiaalpartnereid üles toetama selle kava rakendamist ning on valmis esitama enne märtsis toimuvat Euroopa Ülemkogu kohtumist konkreetsed ettepanekud, mis tuginevad käimasolevale vajaduste hindamisele.

41 Riigipeade ja valitsusjuhtide mitteametlik kohtumine, Versailles' deklaratsioon, 11. märts 2022.